

ROCZNIK TOMISTYCZNY
6 (2017)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
6 (2017)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY

6 (2017)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelný / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Karolina Ćwik, Paul J. Cornish, Tomasz Pawlikowski, Marie-Dominique Goutierre, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Marek Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, (j. francuski), Michał Zembrzusi (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2017

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2 05-806 Komorów POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93,

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl e-mail: księgarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	11
Corrigenda et addenda.....	12
Artur Andrzejuk	
Istnienie pierwszym aktem bytu	13

Rozprawy i artykuły

Richard Kalka	
Structure metaphysique de la relation chez Thomas d'Aquin.....	29
Karolina Ćwik	
Wpływ wcielenia Słowa na rozumienie wszechmocy Boga w ujęciu św. Tomasza z Akwinu.....	47
Izabella Andrzejuk	
Kontemplacja i poznanie <i>per raptum</i> . Tomaszowe źródła rozumienia istoty doświadczenia mistycznego	59
Michał Zembrzusi	
Tomaszowy argument „z blokowania” za niematerialnością działań intelektu	77
Artur Andrzejuk	
Struktura bytu w <i>Summa contra Gentiles</i> Tomasza z Akwinu.....	99
Ewa A. Pichola	
Realizm fenomenologiczny Dietricha von Hildebranda wobec realizmu metafizycznego św. Tomasza z Akwinu.....	121
Izabella Andrzejuk	
Tomaszowe rozumienie przyjaźni jako <i>amicitia</i> i <i>caritas</i> . Człowiek w relacjach z Bogiem i z drugim człowiekiem.....	133
Marcin Karas	
Z dziejów arystotelizmu chrześcijańskiego w Polsce. Porównanie kosmologii św. Tomasza z Akwinu i ks. Benedykta Chmielowskiego.....	153
Tomasz Pawlikowski	
Mistyk i działacz religijny w ujęciu ks. Aleksandra Ułowicza	167
Jan Pociąg	
Relacja materii i ruchu w ujęciu Tadeusza Wojciechowskiego i Alberta Mitterera	189
Kingsley Ch. Ekeocha	
The method for the discovery of the absolute transcendental properties of being in Mieczysław Albert Krąpiec's metaphysics	207

Sprawozdania i recenzje

Jakub Kořka

Sprawozdanie z Sympozjum ku czci řw. Tomasza z Akwinu w 743 rocznicę jego řmierci
pt. „Tomasz z Akwinu: wczoraj - dziś - jutro”..... 233

Michał Zembrzusi

Sprawozdanie z sympozjum naukowego „Tomizm konsekwentny” ku czci Profesora
Mieczysława Gogacza w dziewięćdziesięciolecie jego urodzin 239

Izabella Andrzejuk

Recenzja: Piotr Stanisław Mazur, *Zarys podstaw filozofii człowieka. Antropologiczne
zastosowanie metody separacji*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2016, stron 216 243

Artur Andrzejuk

Filozoficzna etyka z *Summy teologii* (jeszcze raz) po polsku [Recenzja przekładów
W. Galewicz] 249

Artur Andrzejuk

Recenzja: Arkadiusz Gudaniec, *U podstaw jedności bytowej człowieka. Studium z metafizyki
osoby*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2016, stron 520..... 261

Artur Andrzejuk

Recenzja: Kazimierz Mikucki, *Tomizm w Polsce po II wojnie światowej*, Księgarnia
Akademicka, Kraków 2015, stron 366..... 267

Artur Andrzejuk

Recenzja: Ryszard Polak, *Człowiek i moralność w myśli Jacka Woronieckiego OP. Filozoficzne
podstawy katolickiej etyki wychowawczej i jej zasady*, Wydawnictwo „von borowiecky”,
Warszawa-Radzymin 2017, stron 566..... 275

Artur Andrzejuk

Recenzja: Paweł M. Świącki, *Teleologia poznania intelektualnego według Tomasza z Akwinu*,
Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2015, stron 216..... 279

Artur Andrzejuk

Tomizm biblijny [Recenzja dwóch przekładów komentarzy do *Corpus Paulinum*]. 283

Jacek Grzybowski

Analityka i tomizm. Czy możliwości mogą mieć akty? Wokół książki Michała Głowi
Możliwości i ich akty. Studium z tomizmu analitycznego (Oficyna Wydawnicza ATUT,
Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław 2016, stron 380). 293

Tomasz Pawlikowski

Recenzja: *Logika Marcina Śmigleckiego. Wprowadzenie, przegląd zagadnień, antologia tekstów*,
opracowali Roman Darowski SJ i Franciszek Bargieł SJ, Akademia Ignatianum
w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, stron 316..... 299

Michał Zembrzusi

Recenzja: Aleksander Lisowski, *Transcendentalia jako przejawy aktu istnienia bytu
w metafizyce řw. Tomasza z Akwinu*, Iota Unum, Warszawa 2015, stron 136..... 303

Michał Zembrzusi

Recenzja: Edmund Morawiec, *Wybrane filozoficzne koncepcje rozumu ludzkiego
i racjonalność*, Wydawnictwo Liber Libri, Warszawa 2014, stron 195. 311

Michał Zembrzusi

Recenzja: Piotr Roszak, Jörgen Vijgen, *Reading Sacred Scripture with Thomas Aquinas.
Hermeneutical Tools, Theological Quaestiones And New Perspectives*, Brepols 2015, pp. 608..... 315

Natalia Herold

Recenzja: Stanisław Gałkowski, *Długomyślność. Wprowadzenie do filozofii wychowania*,
Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016, stron 328..... 321

Polemiki i dyskusje

Mateusz Penczek

Kilka uwag polemicznych w odpowiedzi na recenzję mojej książki *Wola i intelekt*
w filozofii Tomasza z Akwinu..... 331

Nota o autorach.....345

Table of Contents

Editorial	11
Corrigenda et addenda.....	12
Artur Andrzejuk	
Existence as the first act of being	13

Dissertations and articles

Richard Kalka	
The metaphysical structure of relation by Thomas Aquinas	29
Karolina Ćwik	
Influence of Incarnation of the Word of God on understanding God's omnipotence according to St. Thomas Aquinas.....	47
Izabella Andrzejuk	
Contemplation and cognition <i>per raptum</i> . Thomas's sources of understanding the essence of the mystical experience	59
Michał Zembrzuski	
Aquinas's impediment argument for the immateriality of the intellect.....	77
Artur Andrzejuk	
Structure of being in <i>Summa contra Gentiles</i> by Thomas Aquinas	99
Ewa A. Pichola	
Dietrich von Hildebrand's Phenomenological Realism in Discussion with St. Thomas Aquinas' Metaphysics	121
Izabella Andrzejuk	
The Thomas Aquinas' Understanding of Friendship as <i>amicitia</i> and <i>caritas</i> . The Man's Relations with God and with other Man.....	133
Marcin Karas	
From the History of Christian Aristotelianism in Poland. Comparisons of Cosmology St. Thomas Aquinas' and Fr. Benedict Chmielowski.....	153
Tomasz Pawlikowski	
Mystic and religious activist in the view of Aleksander Usowicz CM	167
Jan Pociąg	
Albert Mitterer's and Tadeusz Wojciechowski's Concepts of the Interdependence of Matter and Motion	189
Kingsley Ch. Ekeocha	
The method for the discovery of the absolute transcendental properties of being in Mieczysław Albert Krąpiec's metaphysics	207

Reports and Reviews

Jakub Kořka

The Report of the Symposium in Honor of St. Thomas Aquinas, 743th Anniversary of his Death. 'Thomas Aquinas: Yesterday – Today – Tomorrow' 233

Michał Zembrzusk

The Report of the Symposium „Consequential Thomism” Dedicated to Professor Mieczysław Gogacz in the Ninety Years of His Birth 239

Izabella Andrzejuk

Review: Piotr Stanisław Mazur, *Zarys podstaw filozofii człowieka. Antropologiczne zastosowanie metody separacji*, Księgarnia Akademicka, Cracow 2016, pp. 216..... 243

Artur Andrzejuk

Philosophical Ethics in *Summa theologiae* (Once Again) in Polish. [Review of W. Galewicz Translations] 249

Artur Andrzejuk

Review: Arkadiusz Gudaniec, *U podstaw jednořci bytowej człowieka. Studium z metafizyki osoby*, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2016, pp 520..... 261

Artur Andrzejuk

Review: Kazimierz Mikucki, *Tomizm w Polsce po II wojnie řwiatowej*, Księgarnia Akademicka, Cracow 2015, pp. 366..... 267

Artur Andrzejuk

Review: Ryszard Polak, *Człowiek i moralnořć w myřli Jacka Woronieckiego OP. Filozoficzne podstawy katolickiej etyki wychowawczej i jej zasady*, Wydawnictwo „von borowiecky”, Warsaw-Radzymin 2017, p. 566..... 275

..Artur Andrzejuk

Review: Paweł M. řwięcki, *Teleologia poznania intelektualnego według Tomasza z Akwinu*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2015, pp. 216..... 279

Artur Andrzejuk

Biblical Thomism. [Review of Commentary in *Corpus Paulinum* Translations] 283

Jacek Grzybowski

Analytic and Thomism. Can potentials have acts? Around Michał Głowała Book *Mořności i ich akty. Studium z tomizmu analitycznego* (Oficina Wydawnicza ATUT, Wrocławskie Wydawnictwo Ořwiatowe, Breslau 2016, pp. 380)..... 293

Tomasz Pawlikowski

Review: *Logika Marcina řmigleckiego. Wprowadzenie, przegląd zagadnień, antologia tekstów*, opracowali Roman Darowski SJ i Franciszek Bargieł SJ, Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Cracow 2016, pp. 316..... 299

Michał Zembrzusk

Review: Aleksander Lisowski, *Transcendentalia jako przejawy aktu istnienia bytu w metafizyce řw. Tomasza z Akwinu*, Iota Unum, Warsaw 2015, p. 136. 303

Michał Zembrzusk

Review: Edmund Morawiec, *Wybrane filozoficzne koncepcje rozumu ludzkiego i racjonalnořć*, Wydawnictwo Liber Libri, Warsaw 2014, pp 195..... 311

Michał Zembrzusk

Review: Piotr Roszak, Jřrgen Vijgen, *Reading Sacred Scripture with Thomas Aquinas. Hermeneutical Tools, Theological Quaestiones And New Perspectives*, Brepols 2015, pp. 608..... 315

Natalia Herold
Review: Stanisław Gałkowski, *Długomyślność. Wprowadzenie do filozofii wychowania*,
Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Cracow 2016, pp. 328..... 321

Controversy and Discussions

Mateusz Penczek
Some Polemical Remarks in Response to the Review of My Book *Wola i intelekt*
w filozofii Tomasza z Akwinu..... 331

Note about authors..... 345

Sprawozdanie z sympozjum naukowego „Tomizm konsekwentny” ku czci profesora Mieczysława Gogacza w dziewięćdziesięciolecie jego urodzin

Dnia 19.11.2016 odbyły się na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego uroczystości z okazji 90 rocznicy urodzin prof. Mieczysława Gogacza. Jubilat związany był z uczelnią (wcześniej pracował w Akademii Teologii Katolickiej) przez ostatnie 50 lat pracy naukowej i dydaktycznej. Uroczystości poprzedzone były Mszą świętą koncelebrowaną, która odbyła się 17.11.2016 w kaplicy u ojców bonifratrów w Warszawie, a przewodniczył jej ks. Łukasz Kadziński.

Rozpoczynając uroczystą część poświęconego M. Gogaczowi sympozjum, prof. dr hab. Artur Andrzejuk przywitał dostojnego Jubilata, a także licznie przybyłych gości. Z osobnymi słowami przywitania prowadzący zwrócił się do: wszystkich doktorów Profesora, na czele z biskupem Wiesławem Meringiem, wszystkich absolwentów, na czele z Mar-

kiem Prokopem i ministrem Witoldem Kołodziejskim, wszystkich laureatów Nagrody im. Profesora Mieczysława Gogacza, która była przyznawana po raz 10. Przywitał zarówno wcześniejszych laureatów nagrody, na czele z Leszą Sarytską, jak i tegorocznych oraz wszystkich członków Kapituły Nagrody. Następnie prowadzący przedstawił obecne na sympozjum władze Uniwersytetu, na czele z Dziekan Wydziału Filozoficznego, panią prof. Anną Latawiec, a także panią prof. Annę Lemańską. Następnie wymienieni zostali patroni honorowi nagrody: biskup Wiesław Mering, a także Prezes „Veritas Foundation”, Wojciech Płazak. Profesor Andrzejuk zaznaczył, że z okazji 90. rocznicy urodzin profesora Gogacza został wydany tom „Rocznika Tomistycznego”, w którym autorzy dedykowali Jubilatowi swoje artykuły.

Tom został zaprezentowany i wręczony w trakcie trwania uroczystości. Profesor Andrzejuk wyczytał listę osób, które opublikowały artykuły w tym tomie.

Artur Andrzejuk odczytał niektóre z listów gratulacyjnych, jakie otrzymał prof. Gogacz, m.in. od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Andrzeja Dudy, od Ministra Obrony Narodowej, Antoniego Macierewicza, od Kardynała Zenona Grocholewskiego, biskupa Andrzeja Dziuby. Profesor Andrzejuk wspominał również o licznych listach, które nadeszły do prof. Gogacza od: Prymasa Polski, arcybiskupa Wojciecha Polaka, arcybiskupa Andrzeja Dzięgi, arcybiskupa Marka Jędraszewskiego, biskupa Ignacego Deca, którego wspomnienie o profesorze Gogaczu znalazło się w 5 numerze „Rocznika Tomistycznego”, ks. prof. dr hab. Andrzeja Maryniarczyka oraz z Polskiego Radio w Chicago.

Następnie prowadzący sesję oddał głos ks. bp. dr. Wiesławowi A. Merinowskiemu, ordynariuszowi włocławskiemu, który podzielił się swoim doświadczeniem obecności i przyjaźni z Profesorem Gogaczem. Jego zdaniem wszystkie spotkania z Profesorem pozostawiały ślady, gdyż zmuszały do myślenia i rozwiązywały problemy, ubogacały, zmieniały, doskonaliły. Biskup Mering odniósł się do swoich pierwszych spotkań z Jubilatami, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, związanych z wykładami z historii filozofii. Podkreślił wielkość Profesora, wyrażającą się w „oddawaniu serca” swoim studentom, którzy uczyli się wszystkiego, czego do końca jeszcze nie rozumieli. Jego zdaniem wielkość Profesora wyrażała się od początku w du-

chowej elegancji, którą zawsze promieniował. W jego nastawieniu do innych nie można było odnaleźć agresji, pogardy czy złośliwości. Raczej dostrzec można było zawsze postawę ogromnej odwagi w wygłaszaniu twierdzeń, które w dawnych czasach nie były popularne. Zdanie „Kościół moim domem”, które było tytułem jednej z jego książek, niełatwo jest wygłaszane również teraz. Biskup Mering podkreślił, że Profesor uczył rzetelności w poszukiwaniu prawdy, kompetentnego angażowania się również w sprawy mądrze rozumianej polityki, dzięki czemu cieszył się ogromnym zaufaniem i autorytetem wśród studentów. Podkreślił, że dobrze pamięta egzaminy u Profesora, gdyż były niezwykle stresujące, gdyż uczeń bał się zawieść swojego nauczyciela. Wymagania stawiane przez niego związane były z ocenkowaniem dobrego przygotowania. Biskup wspominał, że spotkania z Profesorem ubogacały, kształtowały i kierowały ku najwyższym wartościom, ku prawdziwej mądrości.

Następnie zabrał głos minister Witold Kołodziejcki, przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, który również odniósł się do spotkań z Profesorem i jego sylwetki. Wskazał, że w czasie, w którym studiował, w latach 80, Profesor był wzorem elegancji, dystansu, szlachetnej ironii, szczególnie elegancji myślenia. Niezwykły w prowadzeniu wykładów był język, którym Profesor się posługiwał, był to język poezji, którym wyrażane były problemy teorio-poznawcze i metafizyczne. Spotkanie z bytem, rodząca się mowa serca, życzliwość i otwartość w relacjach były opisywane i wyrażane w dostępnej dla stu-

dentów tamtego czasu formie. Podkreślił, że wykłady z filozofii były tłumaczeniem, wyjaśnianiem rzeczywistości, którą rozumie się najczęściej poprzez współcześnie dominujące nurty filozoficzne. Podzielił się zapamiętanymi uwagami na tematy polityczne, które Profesor analizował przez pryzmat awerroistycznej koncepcji Marsyliusza z Padwy, gdyż te ujęcia dominują wśród współczesnych polityków.

Następnie dr Paweł Bromski, rektor WSSMiA, poprowadził tę część sympozjum, która była związana z wręczeniem tegorocznych Nagród im. Profesora Mieczysława Gogacza. Przedstawił tegorocznych laureatów, którym nagrody wręczali: ks. prof. dr hab. Tomasz Stępień, prof. dr hab. A. Andrzejuk, dr J. Niepsuj.

Potem odbyła się część naukowa sympozjum, zatytułowanego *Tomizm konsekwentny*, które poprowadził dr M. Zembruski. Jako pierwszy referat zatytułowany *Jakiej metody potrzebuje filozofia* wygłosił Gość Honorowy, dr Marek Prokop. W swoim referacie odnosił się zasadniczo do twierdzeń Kartezjusza na temat metody filozofowania, które wyznaczyły heurystykę myślenia filozoficznego w XX i XXI wieku. Skontrastował wypowiedzi Kartezjusza z propozycjami metodologicznymi postawionymi przez M. Gogacza w książce *Platonizm i arystotelizm*, według których to byt i realność wyprzedzają metodę.

Później tegoroczni laureaci Nagrody przedstawili następujące referaty.

Magister Agnieszka Grabowska (UKSW) zaprezentowała referat zatytułowany: *Pojęcie wstydu w tekstach św.*

Tomasza w kontekście wybranych współczesnych ujęć psychologicznych. Skonfrontowała wypowiedzi Akwinaty na ten temat z reprezentatywnymi współcześnie koncepcjami psychologicznymi (w tym szczególnie psychoanalizą i psychologią ewolucyjną). Efektem jej prezentacji było podkreślenie szeregu różnic i dystansu jakie dzielą omawiane koncepcje. Wskazała także na przyczyny tych różnic, zależne od innych koncepcji metodologicznych, ale także antropologicznych. Ostatecznie zaakcentowała różnice w samej istocie wstydu, który dla Tomasza pozostawał pomocnym uczuciem w funkcjonowaniu cnoty umiarkowania.

Ksiądz mgr Kingsley Ekeocha (Nigeria, KUL) przedstawił referat zatytułowany: *Transcendentals and their functions in metaphysical cognition according to Mieczysław A. Krąpiec*. W swoim referacie zaprezentował koncepcję transcendentaliów Krąpca skupiając uwagę słuchaczy na dwóch punktach. Z jednej strony transcendentalia umożliwiają odkrycie racjonalności świata, która opiera się na pierwszych zasadach metafizycznych, będących prawdami niepodlegającymi dowodzeniu i bezpośrednio poznawanymi. Na ich podstawie można formułować prawdy demonstratywne oparte na zasadzie tożsamości, niesprzeczności, wyłączonego środka, racji bytu, celowości oraz doskonałości. Z drugiej strony umożliwiają odkrycie, że rzeczy same w sobie stanowią wartość, a rzeczywistość jest otwartą księgą, którą można odczytywać i poznawać, oddziałującą zarówno na poznającą osobę, jak i będącą przedmiotem działania. W ten sposób byt nie jest czymś pozba-

wionym sensu, czymś czemu narzuca się sens, czy też nieokreśloną substancją, która jest determinowana przez poznający podmiot.

Ksiądz mgr Bartosz Adamski z Torunia (UMK) zaprezentował temat: „*In libertatem vocati*” (Ga 5, 13). *Wolność w Chrystusie w świetle piątego rozdziału „Super Epistolam S. Pauli Apostoli ad Galatas lectura”* św. Tomasza z Akwinu. W swoim referacie podkreślał, że Tomaszowa koncepcja jest całościową wizją chrześcijańskiego rozumienia wolności. Jego refleksja oparta jest na dogłębnej analizie Pisma Świętego i wzbogacona o treści metafizyczne, które stanowią solidny punkt odniesienia dyskusji na temat wolności. Tomaszowe rozumienie wolności odczytać można w kontekście istnienia niezmiennych wartości prawdy i dobra, ku którym w sposób naturalny i spontaniczny zmierza wolne postępowanie człowieka. Ksiądz Adamski zwrócił uwagę, że Akwinata w swoim *Wykładzie Listu do Galatów* pokazał, że chrześcijańska koncepcja wolności jest dynamicznym współdziałaniem intelektu i woli, który przejawia się w odkrywaniu prawdy o zbawieniu w Chrystusie Ukrzyżowanym. Zwrócenie ku Niemu wewnętrznego chcenia pozwala przekroczyć siebie, by być dla drugiego.

Jako kolejny zaprezentował swój referat: *Źródła i przejawy życia w ujęciu Kazimierza Kłósaka i Mieczysława A. Krąpca*, mgr Kacper Sakowicz (KUL). Temat został oparty na szerszym przedstawie-

niu koncepcji filozoficznych, w świetle których wyjaśniano i wyjaśnia się fenomen życia. Skonfrontowanie dwóch tomistycznych ujęć natury życia pokazało, jak wielkie są różnice w założeniach dwóch wielkich polskich myślicieli – Kłósaka i Krąpca.

Jako ostatni w części referatowej sympozjum wystąpił mgr Kamil Majcherek (UJ) z tematem: *Tomasz z Akwinu i William Ockham o celowości świata natury*. W swoim przemówieniu skupił uwagę na różnicach, jakie zachodzą w interpretacjach myśli Arystotelesa (zarówno w starożytności, średniowieczu, jak i współcześnie). Wskazał, że problemem, który najbardziej go interesuje w temacie teleologii, jest to, czy Ockham stanowi pośrednie ogniwo między myślą średniowieczną a nowożytnym przyrodoznawstwem. Jednocześnie wskazał, że różnica między Tomaszem i Ockhamem na temat celowości dotyczyła tego, że pierwszy z nich dopuszczał celowość zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną, nadaną przez przyczynę sprawczą, a drugi poddał krytyce scholastyczne przekonania o celowości, określając byty naturalne jako mechanizmy.

Na koniec prof. Andrzejuk zamknął część oficjalną sympozjum i zaprosił uczestników na spotkanie z prof. Gogaczem przy kawie, herbacie i ciastkach. Kuluarowe spotkanie przedłużyło się do późnych godzin i dało okazję do długich rozmów między różnymi pokoleniami uczniów Profesora.

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwycz. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej oraz Sekcją Historii Filozofii. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza.

Izabella Andrzejuk – dr, wykładowca w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki oraz Wyższej Szkole Komunikowania Politologii i Stosunków Międzynarodowych. Wielokrotnie wygłaszała wykłady i referaty w Londynie na zaproszenie PUNO, IPAK-u oraz PON UJ (Polskiego Ośrodka Naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Londynie). Jest autorką wielu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007).

Karolina Ćwik – mgr, magister teologii, doktorantka w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat filozoficznego rozumienia *Verbum Incarnatum* w tekstach św. Tomasza z Akwinu. Laureatka Nagrody im. Prof. Mieczysława Gogacza za pracę magisterską pt. *Przyrodzona i nadprzyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, która powstała pod kierunkiem ks. dra hab. T. Stępnia. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół metafizyki Akwinaty, relacji wiary i rozumu oraz etyki. Jest członkiem Stowarzyszenia Teologów Moralistów.

Kingsley C. Ekeocha – is a doctoral student of the John Paul II Catholic University of Lublin (KUL). He holds a bachelor's degree in philosophy and theology from the Pontifical Urban University Rome and a master's degree in philosophy from KUL. He is currently researching on realistic cognition with particular reference to the thoughts and works of Mieczysław A. Krąpiec.

Jacek Grzybowski – ks. dr hab., prof. UKSW. Adiunkt na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW i wykładowca na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie. Autor książek i artykułów naukowych z dziedziny filozofii polityki, filozofii kultury i historii filozofii. W swoich pracach podejmuje problematykę filozoficznych inspiracji i źródeł współczesnych zagadnień kulturowych i cywilizacyjnych. Ostatnio opublikował: *Byt, tożsamość, naród. Próba wyjaśnienia formuły „tożsamość narodowa” w perspektywie metafizyki* (Kęty 2012); *Myśl filozoficznie – myśl politycznie! Analiza i ocena historycznokulturowych racji filozofii polityki* (redakcja, Warszawa 2013); *Cosmological and philosophical world of Dante Alighieri. The Divine Comedy as a medieval vision of the universe* (Frankfurt am Main 2015);

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką.

Richard Kalka – Ks. dr, Centre de Recherche Philosophique Saint Thomas d'Aquin (Paryż). Obronił rozprawę doktorską na temat statusu ontologicznego relacji miedzyosobowych na Uniwersytecie Paryż IV Sorbona. Wykładał filozofię tomistyczną na Uniwersytecie Paryż XII (Creteil) w latach 1981-1985.

Marcin Karas – prof. dr hab., historyk filozofii - pracuje w Zakładzie Filozofii Polskiej Instytutu Filozofii UJ. Prowadzi badania z historii idei i z filozofii średniowiecznej, jest autorem ponad 180 publikacji. Ostatnio zajmuje się głównie kosmologią wczesnonowożytną i filozofią dziejów. Opublikował m. in. książki: *Koncepcja czasu w pismach Williama Ockhama* (Kraków 2003), *Natura i struktura wszechświata w kosmologii św. Tomasza z Akwinu* (Kraków 2007), a także prace: *Z dziejów Kościoła. Ciągłość i zmiana w Kościele rzymskokatolickim w XIX i XX wieku* (Sandomierz 2008), *Integryzm Bractwa Kapłańskiego św. Piusa X* (Kraków 2008), czy też *Historiozofia Teilharda de Chardin wobec tradycyjnej myśli chrześcijańskiej* (Kraków 2012), liczne artykuły (45) oraz przekłady (43).

Jakub Kośka – ks. mgr, absolwent Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Tytuł magistra uzyskał na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu. W 2013 r. skierowany na studia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW w Warszawie. Obecnie doktorant w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. Przygotowuje rozprawę,

w której analizuje dorobek prof. Wiktora Wąsika, ze szczególnym uwzględnieniem jego koncepcji historii filozofii polskiej, a także wpływu arystotelizmu na kształtowanie się polskiej myśli filozoficznej. Uczestniczy w konferencjach, publikował m.in. w „Ateneum Kapłańskim” i „Studiach Pelpińskich”.

Tomasz Pawlikowski – dr hab., prof. Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi, absolwent ATK, doktor UW. Autor czterech książek o tematyce filozoficznej. Ostatnią była monografia *Prawda następstwem istnienia. Problem prawdy w interpretacji św. Tomasza z Akwinu*, Wydawnictwo (Lublin 2013). Ponadto autor jednej książki historycznej, kilkudziesięciu artykułów naukowych, 127 haseł w Powszechnej Encyklopedii Filozofii i 32 w Encyklopedii Filozofii Polskiej, a także ponad 20 pomniejszych publikacji (hasła w Encyklopedii Katolickiej, Wielkiej Encyklopedii PWN, recenzje).

Mateusz Penczek – dr, absolwent psychologii i filozofii na Wydziale Filozoficznym UJ. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii uzyskał w 2010 r. na Wydziale Filozoficznym UJ na podstawie rozprawy „Wola i intelekt w filozofii Tomasza z Akwinu”. Adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Specjalnej w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Ewa Agnieszka Pichola – mgr, absolwentka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Obecnie doktorantka, kontynuuje badania w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przygotowuje rozprawę, w której analizuje dorobek Dietricha von Hildebranda z perspektywy obecności wątków modernistycznych w pismach niemieckiego fenomenologa. Interesuje się zagadnieniami z pogranicza metafizyki i psychologii, a dokładnie filozoficznych podstaw koncepcji psychologicznych i antropologicznych aspektów prawdy. Publikuje, uczestniczy w konferencjach, tłumaczy w j. angielskim.

Jan Pociąg – inż., magister teologii. Obronił rozprawę doktorską w Instytucie Filozofii UJ na temat związków filozofii ks. prof. Tadeusza Wojciechowskiego z odkryciami fizyki i biologii dwudziestego wieku (2017). Autor artykułu „Piotra Semenki próba odnowy filozofii klasycznej” (RT 5(2016)). Uczestnik X Międzynarodowego Kongresu Ontologicznego w San Sebastian (2012), gdzie wygłosił referat „The Wave-Corpuscle Duality of Matter and the Nature of the Universe”. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół

aktualizacji tomizmu w oparciu o współczesny obraz świata opracowany przez nauki przyrodnicze. Jest członkiem Sodalicii Świętej Jadwigi Królowej.

Michał Zembrzusi – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Pracę doktorską poświęcił tematyce zmysłów wewnętrznych w koncepcji św. Tomasza z Akwinu. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował autorską monografię zatytułowaną: *Tomasz z Akwinu. Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*.